

РЕЦЕНЗІЇ

DOI <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2022.3.35>

Гурова Інна Володимирівна,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри богослов'я, релігієзнавства та культурології
Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова

**НОВИЙ ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК.
РЕЦЕНЗІЯ НА КНИГУ
«ЛЮДИНА І КУЛЬТУРА: СЛОВНИК. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ,
ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРИ, КУЛЬТУРОЛОГІЯ»¹**

Розвиток української науки, особливо її гуманітарної складової частини, потребує сьогодні, в умовах, коли активно відбуваються процеси культурної деколонізації, багаторізноманітної за змістом, структурою та методологічними підходами наукової літератури українською мовою. Поява українськомовного словника нового покоління – важлива подія в житті української наукової спільноти: у видавництві КНТ у 2022 році вийшов друком словник авторства відомих в Україні і за кордоном науковців – члена-кореспондента НАН України **Назіпа Хамітова** і професорки **Світлани Крилової**, яким належить ряд наукових праць із проблем філософської антропології, філософії культури, філософського психоаналізу, філософського мистецтва та арт-терапії.

Запропонований словник укладено на основі багаторічних теоретичних напрацювань дослідників, його вирізняє з-поміж інших подібних публікацій чітка авторська візія та авторська методологічна стратегія – метаантропологія.

Ще одна особливість нового видання Н. Хамітова і С. Крилової полягає в тому, що це *міждисциплінарний словник*, в якому перетинаються дослідницькі поля й методологічні підходи низки наук: філософської антропології, філософії культури і культурології. За думкою авторів, ці дисципліни органічно поєднані: «Філософська антропологія

є світоглядно-методологічною основою філософії культури. Філософія культури, конкретизуючи підходи філософської антропології через усвідомлення культури як наслідку й водночас коріння буття людини в світі, стає основою для культурології. Культурологія ж збагачує і філософську антропологію, і філософію культури конкретикою осягнення локальних культурних світів». На цій основі автори прагнули показати єдність, смисловий зв'язок представлених у словнику термінів.

У вступі до словника дослідники доводять: коли концепт набуває визначення, він стає терміном. При цьому авторам вдалось досягти стану, коли «кожна зі словарних статей постає лаконічною концепцією, що розкриває смисл, межі й можливості концепту, його зв'язки з іншими концептами. Адже концепт є більше, ніж термін, за кожним з них прихована концепція».

Науковці, зокрема культурологи, знайдуть у словнику розкриття основоположних категорій для розуміння функціонування не лише світової культури, але й національних культур: «архетипи культури», «архетипи української культури», «міфологія локальної культури» та ін.

Змістовно розкрито сутність новітніх термінів «цифрова культура», «цифрові трансформації в культурі», «культурна метаантропологія»,

¹ Хамітов Н.В., Крилова С.А. Людина і культура: словник. Філософська антропологія, філософія культури, культурологія». Київ: КНТ, 2022. 295 с.

«олюднення штучного інтелекту», що відбивають актуальні процеси функціонування сучасної культури, адже сьогоднішній світ перейшов до нового етапу життя, де провідну роль виконує інформація.

«Хайп», «фейк», «постправа», «катарсайт», «культура метамодерну», «маргінальна культура», «культура скасування», «культура організованого суспільства», «життєві практики культури», «екранна метаантропологія» – терміни, що недавно з'явилися й поки що достатньо не висвітлені у спеціальній літературі, знайшли відображення у словнику.

Водночас автори утримались від включення у словник маловживаних і застарілих наукових понять, це робить його злословним і компактным, що містить лише актуальне знання.

А вагомою перевагою цього видання є змістовне, цікаве, лаконічне і доступне визначення найважливіших термінів філософської антропології, філософії культури й культурології. Тому адресатами словника «Людина і культура» стануть найрізноманітніші категорії читачів: студенти, аспіранти, викладачі і вчені, а також усі ті, хто шукає відповіді на вічні філософські питання буття людини в культурі.

